

„ROBOTCHYJ NAROD (THE WORKING PEOPLE).

THE OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN SOCIAL DEMOCRATIC FEDERATION. (Affiliated with the S. D. Party of Canada). THE ONLY UKRAINIAN SOCIALIST PAPER IN NORTH AMERICA. Published weekly by THE "ROBOTCHYJ NAROD" ASSOCIATION at 144 Higgins Ave. Winnipeg, Man. Subscription \$2.00 a year.

Визвіл праці.

Праця є жерелом всякого богатства всякої культури. Свій фундаментальний засади ніхто не може заперечити і нема також нікого, хто би хотів заперечити. Так ті, що працюють, як і ті, що без праці котрі ведуть вигідне життя під виглядом оціненя вартости праці, згаджують ся з собою цікавито. Згода, але та згода, коли лиш начнем роздивляти ся, до кого в нинішнім суспільстві повинні належати ті всі витворені працею богатства. В справедливим ладі опертій на праві, квестія ся не давала би найменшого сумніву — розумієсь, що овочі кожної праці уважала би за неподільну і тільки власність тих, котрі виконали ту працю, але то тільки в справедливим ладі. В нашім сучаснім несправедливим ладі, бачимо все цілком противно. Цілу користь з праці і її овочів тягнуть посадаючі дармоїди, коли робітник себто той, що витворив ті всі богатства мусить задовільняти ся киненим йому охляпом.

Як жиє отже більшість робітників? Чи жита, котре они мусять вести, не видаєть ся кождому посторонньому обсерваторови великою безоднею мук? Пощо і для кого властиво мучать ся ці люди? Вони, як та машина що з дня на день гуркотить, ведуть своє жита повне праці і недостачі. А капіталіст, котрий тим людям каже працювати не для добра загалу, але для свого власного зиску, лишає їм з овочів їх праці стільки, щоби так як ту машину наново намастити і зробити її злібною на слідуєчий день до праці. Рідко коли дістає робітник на стільки, щоби свою машину, свій організм належито віджаряли. Для того га людська машина ржавіє, відає ся за скоро і то передчасно стоє нездібною до дальшої праці. В той спосіб праця приносить робітникам лише стільки, що може провадити своє жита в біді і нужді. Жде, щоби працювати, працює щоби найсти ся і то побільшій часті не дуже, не до ситости і щоби як так ворати ся, словом, щоби вдержати себе при житю. При теперішнім способі життя, робітник навіть не може думати що і він буде користав з тих богатств, котрі сам власною рукою продукує. Для него завжди поістанєсь лише стільки, щоби міг заспокоїти голод і закрити своє наге тіло. В цих обставинах праця перестає бути працею а стає ся невольництвом.

Так діє ся в нинішніх класових державах. Робітник витворює вартість, а капіталіст загортає її для себе; робітник працює для по-ступу культури — а капіталіст тягне з сего користа; робітник працює і жиє в нужді, а капіталіст ціле жита своє навіть і не знає, що таке праця, а жиє в вигодах і щастю.

Таким робом праця приносить робітникам не добробит і благословенство, але стає ся для него тигаром і проклятом. Не з власної охоти сповняє він ту працю, але працює бо мусить без охоти і радости з зробленого ним діла. Чи не є отже цілком справедливо, коли в цих обставинах робітничя класа, зорганізована політично і фахово змагає до ушляхотненя праці, до забезпеченя її овочів для всіх людей, — а через то до збудженя в кождім милости до його праці і радости з жита?

Так — але в рамках нинішнього ладу до сего, дійти не годен — і для того весь робітничий рух змагає до цілком нового, иншого, справедливішого ладу. Ми не хочемо, щоби робітник, котрий є витворителем всіх богатств і культури сходив до ряду робочої худоби, щоби через довгу і тяжку працю нищив передчасно своє здоров'є і жита. Ми хочемо, щоби кождий, хто працює міг не вогких, позбавлених сонця ворах мешкати, щоби міг відповідно відживляти ся а не за тим і користати зі всіх тих приємностей, котрі дає сегодня жита і культура. На землі є досить засобів для жита, лиш треба їх справедливо розділити. Праця є творителькою богатств, за те не вільно тих, котрі її вивопняють, трактувати як жебраків.

Визвіл праці є нині першою задачею пролетаріату. Соціал-демократи не зважаючи на перешкоди зі сторони посідаючої класи, як невтомимі камінярі змагають здобути належне право для праці. Змагає ся хотий трудно і тяжко, але воно за те гарне і нема сила, котра би могла стрілати робітничу класу в боротьбі о його сповнене, бо як каже Франко:

Чи ж є в сьвітї тая сила Щоб в бігу нас зупинила Щоб в гасла той отень Розвидняючий ся день.

Кожний отже повинен стати по стороні борючих ся, себто вступити в ряди соціал-демократії і всіми силами старати ся о визвіл праці з кайдан неволі, котрі як свині втдовують ся твоею робітничу кербавицею.

Лев Юркевич.

Робітництво і знанє.

Робітництво і взагалі широкі працюючі маси а невзначайною силою проявляють в наші часи одну з найліпших, одну з прекрасніших рис новітньої людини — жадобу знаня.

Класи пануючі і маючі, себто всі ті, щоназивають себе „освіченими“ і що жиють крадіжою чужої праці

вони уміють лише споживати, а творити не хочуть і не потребують, бо з них те робить найманій працівник.

І вони наймають його не лише для праці фізичної, себто для праці на фабриці і в полі, а також і для праці духової, розумової. На й м а ю т ь дивенників, котрі пишуть їм їх газети, на й м а ю т ь професорів, котрі вчать їхніх дітей, на й м а ю т ь інженерів, що будують, і учених, що сушать свої голови над уласкона-ленам машин.

В наші часи все за гроші, все на продаж навіть розум, навіть серце і... сонце!

Але народні працюючі маси, котрі жиють з своєї власної праці, котрі споживають лише те, що самі витворили хоч їм і приходиться ся продавати свою фізичну силу, силу їх рук, то вони нікому не продають ні своїх голів, ні своїх душ! А через се і потяг їх до науки, до знаня ре забруднений торговельно-продажним духом нашої суспільности, через те потяг той такий чистий юнацько-свіжий, бадьорий і такий буйний.

Одначе змагають робітні маси де знайти ще й через те, що в останні часи воно — чисте і правдиве знанє — стало їм конечно потрібне.

Суспільне жита і розвиток покликани тепер робітництво до участі в громадських справах, а в наслідок того поветав на цілім сьвітї — робітничий рух.

Великий се і чудовий рух! Ті, котрі вчера ще були безсловесними рабами, гинули в некольній праці без о-кликлу протесту і з молитвою на устах до невідомого бо-га, тепер стаюватя величеську много мільоною армію, котра „на всіх язиках“ заговоріла, ушпикувала ся і виказує просто чудеса сили, сьвідомости та шляхотности своїх поривань і цілі.

Робітничий рух, як оновлююча буря-проніє ся над нашою грішною землею і викликав в народних масах нечувану жадобу поступу, жадобу знаня.

Лише тепер ми знаємо, які незмірно великі культурно творчі сили дримали в працюючих масах. бо коли вони спромогли ся продовж порівнюючи короткого часу заснувати сотки робітничих газет, видати цілі гори робітничих просьвітних книжок, витворити безліч робітничих просьвітних товариств, то се все повстало лише силою с а м о с ь в і т н о ї організації, себто без допомоги держави і великих капіталів, котрими розпоряжають маючі класи, отже силою лише натхненої потреби і потягу до знаня.

Сила, котру дала робітництву його організація, поставила перед ним складні завданя і вимагє від нього високої інтелігенції, чуйности і освіти. Розказують приміром, що в Англії секретарі заводових організацій перед обнятом посади складають старшим товаришам іспит, котрий не легший від докторських іспитів у нас. Такий секретар мусить добре знати ся на суспільних науках, бо він приміром, повинен обчислювати, чи є потреба його заводої організації починати страїти і чи може вона з огляду на суспільні відносини (підпадат чи

піднесеня промисловости виграти боротьбу.

Але чи ж то тільки кам потрібна освіта, хі найбільшій мірі в боротьбі з лігійного туману і взагалі котрими зміцнює себе правді суспільство?

Сучасний робітник не хоче віддати себе на живихих його цотом і кр-дати про самосьвітю.

В міру того, як зоб-часняє порядків, в міру ки робітництва з сучас-людини над людиною, у робітників і новітних тьбі проти старих кріва-лігенції відходить від мусить боронити свої і здобувати для того від-

Настав такий час і Колись масово прихиль-цілком охолода до робіт-чих організацій. Але в забула всеж про робіт-нього з новими словам-наукою, наукою бу рж-

Вчорашній сільсь-своєї більшости його в-знанє, котре відповіда-не і ідеї класи маючі-народі і вістуну котр-генція.

Українське робіт-логи ся від сьвітлої ар-о те, щоби не позароє-то знаня до нашого на-і охотою згати ся тепе-р о б і т н и ч о ї с а-

Наша часопись вл-всіх формах робітничо-ми лине тоді спромож-будемо йти дорогою е-Від вас самих, товари-той справі, котрий він-Бо сьвітлою є запо-„визволенє роб-р о б і т н и ч к и в“.

РОБІТНИКУ

Гей робітнику Тверезо на сей

думає про-будучність протяг часу. Третім го господарства у... Се ще вища форма г-вік не спускає ся на його готове, а вже с-займає ся р і л а н н я м червтим степенем м е с л о, себто те, промислом або інду-полав вироблоти ріж-Вкінці пятий степен-ства становить т о с-ся, що народи не му-оттх степенів і не т-тих степенів одного-степені розвитку гос-після поглядів Лис-професор К а р л о Б-дан з найвизначніш-мів, розрізняє розв-ся поодиноких істо-і після поодиноких-чали ся народи в пе-витку. Він дуже влу-розвитку ось як. Вп-себї до машнє с-себто такий господа-сподарувало ся ви-зумілку родини; де-творять одну господа-ють, себто виробляю-себе, для дому, для-го гуртка людей, а в-глих поза родиною, п-господарства істну-часа і що єї форми з-й до сьгодні. Дру-ства було діїє-ство, себто таке-працюють люди не-

Форми народного господарства.

Переклад Е. Гуцайло.

1. Що таке господарство?

Під господарством не треба розуміти якого будь господаря коло дороги, де ти вступити, та дістанеш їсти і пити. Хоть так розумієть не звісім хибне. Під гос-подарством треба розуміти таке уладженя, такий устрій, котрий є вигаданий на те, щоби старати людві потрібних средств до жита, але старати їх п р а в и л ь н о п о с т і й н о. Важним ту є правильність і постійність, себто, щоби те старанє пов-торювало ся, а дальше важним ту є щє й саме старанє.

Коли приглянемо ся звіврам, то знай-дамо між ними таких, котрі старують ся о средства до їди, і старують ся о мешканє. Однаковж між звівром з чоловіком є та-ріжниця що чоловік з а б е з п е ч у є ся своїм старанєм на будучність, а звівр стар-рає ся лиш в тій хвали, коли він голодний, себто він не забезпечує ся. Правда, є між звіврами винятки, як ось комяк (по аме-рканьски: Гофрик) і пчола, котрі ведуть певного рода господарство, себто правиль-но забезпечують ся, але загально звіврши нема у звіврів правильности і постійности стараня та забезпечуваня.

І не у всіх людей є видосконалений змисл до правильного стараня до забезпе-чуваня. Дикуні, приміром, є більше без-журні, чим деякі звіврі. Отже не все лю-дана була такою, що дбала про будучність, що вмїла господарити. Ріжні дикі народи так далеко не знають, що то значить ста-рати ся забезпечувати ся, що накопили по-

падуть в сусїдство культурних людей і почнуть вчити ся старати ся на забезпе-ченє, себто ь правильно старати ся, то зат-рачують при тім свою веселість, стають пригнобленими і дуже скоро старіють ся. Бо веселість полягає лиш на безжурности. Дикун є такий веселий, як дитина, хоть він натерпить ся дуже багато. Дикун їсть одного дня аж до переїдження; він знищить одним махом те, що він має ось зараз, а відтак бігає в голоді цілими днями. Через те видаєть ся дикун дуже лїнвим, бо він нічого не робить, коли не мусить. Але він журисть ся та старать ся може й не менш-ше від культурного чоловіка. Він мусить журисть ся, щоби постарати собі средства до жита, головою поживи, але він старан-падає лиш під впливом хвилевої потреби, лиш тогди, коли він голодний, отже старат-сь ся не правильно і не постійно, старан-сь ся без ніяково систему. А се не є гос-подарство. Дперва чоловік на висшій сте-пени культурного розвитку, дперва тог-ди, коли чоловік заводять п о с т і й н е пожитє з другими, починає господарити, себто починає правильно старати ся о ре-дства до жита. — А хто дає чоловікови средства до жита? Дає йому те природа, та природа, котра є його окруженєм, себто земля або звівриний сьвіт. Природа і с-вля природи дають людині також і сред-ства, щоби чоловік спроміг переробляти, те що дає природа, себто, щоби міг перероблювати сирові матеріали, природ-ні продукти. Звідєсь й то Карло Маркс на-зиває господарством в і д н о ш е н є л ю -д и н и до природи.

2. Господарські форми.

В цім же лежить найпростїша форма

господарства? Лежить в тім, щоби назби-рувати на будучність ті річи, які дає при-рода. Таке назбируганє, таке старанє, вимагє п р а ц і, накопи польованє на звіврі або зриванє овочів, які такі заре-з'їлають ся, не можна називати працею. Отже в го-подарством рівночасно висту-пає п р а ц я, а та праця рівночасно ви-досконалює господарство.

Яку мету має господарство? Господар-ство має на меті забезпеченє людини в ось-яких річах: забезпеченє в н а ж і в і, тоб-то в найконечнішій потреби, забезпеченє м е ш к а н я, тобто забезпеченє людини перед шкідливими впливами природи, як дощ, холод; і т. д. і забезпеченє перед на-падами окружуючих людину звіврів; да-ти людині з б р о ю, щоби мав чим борони-ти ся підчас нападу; дати в б р а н є; по-старати з а н а р я д и, які пмагають люди-ні в праці, дсстроїти у л а д ж е н я ц іт р і б н і до переховку і перерібки ріжних сирих матеріалів або до осягненя вигідній-шого жита; а в кінці постарати людині с т р о ї в (прикрає), які відтак у виспе-культурних людей є штукою. Під отлі потреби можна підгагнути всю людську господарську чинність.

Господарство може бути більше або менше. Може обіймати більше або менше людей. На повшій степені господарський круг поширяє ся на більше людей і тогди-те господарство зве ся н а р о д н и м г о с -п о д а р с т в о м, то значить, що гос-подарством веде цілий нарід, який або живе в купі і в купі велильно господарє, або те народне господарство складає ся з поодиноких осібних приватних господар-ств. Щоби господарство було народним, то до сього треба великої кількоти лю-

дей, котрі є звязані з собою не лиш кров-ним повсновенєм, бо се все за мало, але й спільною історією, спільною мьвою, якимись більшими спільними інтересами і поглядами. Через те то народне господа-рство було можливе аж тогди, коли люди стояли на висшій степені розвитку. Бо хоть наше знанє про людські перші кро-ки на землі дуже неясні, то, приглядаю-чись житю теперішних диких народів, мо-жемо твердити з великою певністю, що в перших початках людського розвитку люди жили поодинокими громадами, че-редами і т. д. і що про нарід або про на-родне господарство в тих часах не могло бути й бєсиди.

Вчені теоретики старали ся вже від-давня пізнати початки народного господа-рства і через те подїлили його після сте-пенів розвитку людини і після тих прик-мет, які мало би було мати господарство в своїм розвитку. І ось, на примір, дехто ділив ті степені розвитку господарства на ось такі степені: вперед було в н і м і н а не господарство відтак г р о ш е в а в кінці к р е д и т о в е. Інакше ділять го-сподарство вчений суспільний економ Фридріх Лист. Він каже, що вперед люди займали ся польованєм і риболовством, от-же першій степенє господарства народ-ного [суспільного] було л о в е ц т в о р и б о л о в с т в о. Бо люди зразу по-при те, що жили овочами, які давала земля, ще й їли мясо із зловлених та вбитих звіврів і риб. Другим степенем розвитку народного господарства було с к о т а р -с т в о коли то чоловік, щоби жита, пле-кав звіврів. І се вже певно є висшій сте-пенє господарства, бо ту вже чоловік не спускає ся на лови, на польованє, а вже